

Nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước trong đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn tỉnh Bình Định

Ngô Thị Anh Thu
Trường Đại học Quy Nhơn

Kết cấu hạ tầng nông thôn có vai trò rất quan trọng đối với quá trình phát triển sản xuất nông nghiệp và kinh tế nông thôn. Hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn phát triển hiện đại sẽ tạo tiền đề thu hút các nguồn vốn đầu tư trong và ngoài nước cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, thúc đẩy sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông thôn theo hướng hiện đại, hiệu quả. Kết cấu hạ tầng nông thôn tạo điều kiện mở rộng thị trường nông thôn, thúc đẩy sản xuất và lưu thông hàng hóa phát triển. Kết cấu hạ tầng nông thôn góp phần cải thiện và nâng cao chất lượng đời sống dân cư nông thôn; củng cố an ninh quốc phòng; tạo điều kiện rút ngắn khoảng cách chênh lệch với khu vực thành thị.

1. Thực trạng đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn tỉnh Bình Định

Tỉnh Bình Định nằm ở vùng Duyên hải Nam Trung bộ, có diện tích tự nhiên 6.056 km², phía Bắc giáp tỉnh Quảng Ngãi, phía Nam giáp tỉnh Phú Yên, phía Tây giáp tỉnh Gia Lai và phía Đông giáp vùng Đông. Bình Định là một trong năm tỉnh của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung (cùng với Thừa Thiên Huế, Đà Nẵng, Quảng Nam, Quảng Ngãi) và được coi như cửa ngõ của các tỉnh Tây Nguyên.

Nhận thức được vai trò quan trọng của hệ thống kết cấu hạ tầng trong phát triển kinh tế - xã hội nói chung và trong kinh tế nông nghiệp, nông thôn nói riêng, trong những năm qua, Đảng bộ và chính quyền tỉnh Bình Định đã chỉ đạo huy động mọi nguồn lực đầu tư xây dựng và phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn. Đặc biệt, trong giai đoạn thực hiện Chương trình mục tiêu Quốc gia về Xây dựng nông thôn mới thì lĩnh vực này càng được chú trọng hơn nữa. Với chủ trương đó, hệ thống kết cấu hạ tầng nói chung cũng như kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh Bình Định phát triển nhanh chóng. Bình Định là tỉnh đã hoàn thành điện khí hóa nông thôn sớm hơn so với một số tỉnh lân cận như Phú Yên, Quảng Ngãi... Mạng lưới điện phát triển rộng; hàng trăm cầu cống được xây dựng kiên cố; hệ thống giao thông nông thôn, chợ, thông tin liên lạc, cơ sở vật chất về giáo dục, y tế... được xây dựng và nâng cấp, cơ bản đáp ứng được nhu cầu của nhân dân và góp phần phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn của tỉnh. Bộ mặt nông thôn Bình Định có sự biến đổi sâu sắc.

Kết quả chung về xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh Bình Định năm 2017 như sau:

- Về giao thông: Hệ thống giao thông nông thôn đã phát triển cả về số lượng và nâng cấp về chất lượng, góp phần thay đổi đời sống kinh tế, xã hội ở nông thôn. Các tuyến đường giao thông từ Ủy ban nhân dân

xã tới Ủy ban nhân dân huyện và các thôn ngày càng thông suốt. Thực hiện Chương trình Bê tông giao thông nông thôn, năm 2017 toàn tỉnh đã bê tông hơn 350 km đường giao thông các loại. Kết quả đến nay 100% đường trục xã, liên xã được bê tông hóa hoặc nhựa hóa, với tổng chiều dài 1.479 km; đường trục thôn, xóm bê tông đạt 95,2%, với tổng chiều dài 2.004 km; đường ngõ, xóm bê tông và cứng hóa không lầy lội đạt 91,9%, với tổng chiều dài 2.125 km; đường nơi được bê tông và cứng hóa đạt 63,2%, với tổng chiều dài 961 km.

- Về thủy lợi: Thực hiện Chương trình kiên cố hóa kênh mương, năm 2017 toàn tỉnh đã kiên cố hóa 192 km kênh mương các loại, nâng tổng số chiều dài kênh mương được kiên cố hóa là 1.697 km, chiếm 62,5%.

- Về điện nông thôn: Sau nhiều năm đẩy mạnh đầu tư và triển khai quyết liệt, hệ thống cung cấp điện đã vươn tới tất cả các xã và hầu hết các thôn. Đến nay, toàn tỉnh có 121/122 xã, chiếm 99,2% số xã trong toàn tỉnh, có điện lưới quốc gia. Điện khí hóa nông thôn đã nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của dân cư nông thôn, góp phần thu hẹp khoảng cách giữa nông thôn và thành thị, giữa vùng núi, hải đảo và đồng bằng...

- Về trường học các cấp: Hệ thống trường học các cấp ở khu vực nông thôn của tỉnh tiếp tục được xây dựng mới, mở rộng và nâng cấp, đáp ứng ngày càng tốt hơn nhu cầu học tập và đã xóa xong tình trạng trường tạm, lớp tạm. Tính đến cuối năm 2017, toàn tỉnh có thêm 22 trường đạt chuẩn quốc gia, trong đó: Bắc học mầm non có thêm 10 trường, nâng tổng số trường đạt chuẩn quốc gia lên 50/211 trường, đạt tỷ lệ 23,8%; cấp Tiểu học có thêm 04 trường, tổng cộng có 185/242 trường, đạt tỷ lệ 76,4%; cấp THCS có thêm 04 trường, nâng tổng số trường đạt chuẩn quốc gia lên 115/150 trường, tỷ lệ 76,7%; Cấp THPT có thêm 04 trường, hiện có 15/53 trường, đạt tỷ lệ 28,3%.

- Về cơ sở vật chất văn hóa: Toàn tỉnh có 62/122

nhà văn hóa xã, chiếm 50,08% số xã xây dựng nông thôn mới của tỉnh. Ngoài ra, trên địa bàn tỉnh còn có 113 khu sinh hoạt văn hóa - thể thao cấp xã có sân khấu ngoài trời kiên cố được trang bị âm thanh, ánh sáng; 122 xã xây dựng nông thôn mới có trung tâm học tập cộng đồng lồng ghép một số hoạt động xây dựng đời sống văn hóa cơ sở. Toàn tỉnh có 635/854 thôn có nhà văn hóa thôn, chiếm tỷ lệ 74,3%.

Về hệ thống trạm y tế: vấn đề chăm sóc, bảo vệ sức khỏe nhân dân ở nông thôn cũng được quan tâm và đạt kết quả đáng khích lệ. Cơ sở hạ tầng y tế ngày càng được củng cố, hoàn thiện. Năm 2017, toàn tỉnh có 152/159 xã, phường, thị trấn công nhận thực hiện đạt Tiêu chí quốc gia về y tế xã; trong đó có 117/122 xã xây dựng nông thôn mới của tỉnh đạt Tiêu chí quốc gia về y tế xã (chiếm 95,9%).

Để có được kết quả trên, tỉnh Bình Định đã huy động mọi nguồn lực trong tỉnh cùng với sự hỗ trợ từ trung ương. Năm 2017, tỉnh đã đầu tư 180.940 triệu đồng vào xây dựng các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn, nhất là các công trình thiết yếu phục vụ sản xuất.

Nhờ đầu tư có hiệu quả vào hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn đã tạo được những điều kiện thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội khu vực nông thôn tỉnh Bình Định Sản xuất nông, lâm nghiệp, thủy sản và kinh tế nông thôn tiếp tục tăng trưởng, cơ cấu sản xuất chuyển dịch tích cực, đúng hướng. Các ngành công nghiệp, xây dựng, thương mại và dịch vụ ở nông thôn phát triển nhanh và chiếm tỷ trọng ngày càng lớn. Điều kiện sống về vật chất và tinh thần của dân cư nông thôn ngày càng được cải thiện rõ rệt. Ngày càng có nhiều xã trên địa bàn tỉnh về đích trong Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới.

Tuy nhiên, cho tới nay hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn tỉnh Bình Định vẫn còn nhiều mặt hạn chế, bất cập, chưa đáp ứng được yêu cầu của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn. Hạn chế này thể hiện rõ nét qua kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia Xây dựng nông thôn mới còn khá thấp, số xã được công nhận đạt xã nông thôn mới còn ít. Hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh phát triển còn chậm, chưa đồng bộ, chất lượng kém, hiệu quả sử dụng chưa cao. Việc đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn còn gặp nhiều khó khăn về nguồn vốn, về cơ chế chính sách hỗ trợ... Những hạn chế này đang là thách thức lớn đối với quá trình phát triển kinh tế - xã hội ở khu vực nông thôn và phát triển các ngành nông, lâm nghiệp, thủy sản tỉnh Bình Định.

Những hạn chế, yếu kém nêu trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, trong đó một số nguyên nhân chủ yếu là do tình hình cơ cơ chế, chính sách thích hợp để huy động tiềm năng và nguồn lực, chủ yếu vẫn dựa vào ngân sách nhà nước, chưa huy động được nhiều nguồn lực ngoài nhà nước,

phân bố nguồn lực dàn trải; chất lượng quy hoạch còn thấp, thiếu tính đồng bộ; đặc biệt công tác quản lý nhà nước về đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng còn nhiều bất cập, hệ thống pháp luật thiếu đồng bộ, nhiều quy định chưa phù hợp; thiếu chế tài kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm....

2. Các giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn tỉnh Bình Định

Thực tế cho thấy, để phát triển đồng bộ hệ thống kết cấu hạ tầng nông thôn, tỉnh Bình Định cần triển khai thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó nhóm giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước về đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng có ý nghĩa rất quan trọng, là cơ sở cho các nhóm giải pháp còn lại.

Thứ nhất: Đẩy mạnh công tác quy hoạch, kế hoạch xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh. Quy hoạch phát triển kết cấu hạ tầng nông thôn và kế hoạch từng bước triển khai quy hoạch nằm trong quy hoạch và kế hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và của các ngành. Cần rà soát lại quy hoạch của từng ngành, từng lĩnh vực; xây dựng danh mục đầu tư, thứ tự ưu tiên đầu tư; danh mục các công trình trọng điểm trong từng ngành; đầu tư tập trung hơn cho các thị trấn, thị tứ, huyện lỵ, các điểm giao lưu kinh tế, văn hóa, xã hội, ưu tiên đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng thiết yếu, công trình trực tiếp phục vụ sản xuất, đặc biệt là hệ thống giao thông nội đồng...

Quản lý tốt việc xây dựng quy hoạch và triển khai thực hiện quy hoạch ở từng ngành, từng địa phương trong tỉnh. Tiến hành thu thập thông tin một cách chính xác để phục vụ cho công tác quy hoạch; đầu tư hợp lý cho hệ thống trang thiết bị, kỹ thuật phục vụ cho công tác lập quy hoạch. Trong quá trình lập quy hoạch cần cân đối nhu cầu đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh với khả năng cung ứng vốn.

Công tác quy hoạch xây dựng kết cấu hạ tầng ở nông thôn cần thực hiện đồng bộ các chính sách và biện pháp như: chính sách sử dụng đất, đối đất lấy hạ tầng, chính sách huy động vốn, chính sách chuyển giao công nghệ, chính sách đào tạo và hướng dẫn xây dựng... Kịp thời sửa đổi, bổ sung, xây dựng hệ thống chính sách, cơ chế mới về phát triển các công trình hạ tầng nông thôn phù hợp với quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

Tăng cường công tác quản lý nhà nước về quy hoạch, đề cao trách nhiệm của người đứng đầu trong xây dựng và tổ chức thực hiện quy hoạch, đảm bảo hiệu quả và tính khả thi. Coi trọng công tác giám sát, kiểm tra, thanh tra thực hiện quy hoạch và xử lý nghiêm các vi phạm quy hoạch.

Thứ hai: Cải thiện môi trường đầu tư để huy động các nguồn vốn trong và ngoài nước đầu tư xây dựng

kết cấu hạ tầng nông thôn. Rà soát, hoàn thiện thể chế để tạo môi trường thuận lợi thu hút mạnh mẽ và sử dụng có hiệu quả các nguồn vốn đầu tư. Đặc biệt, Nhà nước cần ban hành các chính sách tạo điều kiện cho việc thực hiện xã hội hóa đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng nông thôn.

Đẩy mạnh xúc tiến đầu tư vào các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh, công khai các quy định, thủ tục, chính sách liên quan đến hoạt động đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng nông thôn trên địa bàn các địa phương trong tỉnh; nâng cao khả năng tư vấn, hướng dẫn, kịp thời cung cấp thông tin liên quan đến huy động vốn đầu tư xây dựng các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn.

Các cơ quan quản lý nhà nước có liên quan trong tỉnh cần làm tốt chức năng vận động, tuyên truyền, tổ chức, hướng dẫn, điều hành, tạo môi trường thuận lợi và có sự hỗ trợ cần thiết, kịp thời cho các địa phương và người dân thực hiện đầu tư xây dựng các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn trên địa bàn. Đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính, bảo đảm thông thoáng, thuận lợi, khắc phục phiền hà và giảm chi phí cho các nhà đầu tư, tạo môi trường minh bạch, lành mạnh, an toàn trong đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn.

Thứ tư: Nâng cao trình độ và năng lực đội ngũ cán bộ quản lý đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh. Phát triển nguồn nhân lực làm công tác quản lý, xây dựng, vận hành, khai thác các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn của tỉnh. Nâng cao năng lực của các cơ quan, đơn vị nhà nước, đặc biệt là các tập đoàn, doanh nghiệp nhà nước bảo đảm thực hiện tốt chức năng chủ đầu tư, chủ sở hữu nhà nước đối với các dự án kết cấu hạ tầng nói chung và kết cấu hạ tầng nông thôn nói riêng.

Cần có chiến lược đào tạo và đào tạo lại đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước trong lĩnh vực đầu tư xây dựng nói chung cũng như đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn. Có kế hoạch tuyển dụng và thu hút nhân lực có chất lượng cao cho lĩnh vực quản lý này, chú ý đến nhu cầu của địa phương về nguồn nhân lực. Đội ngũ cán bộ được đào tạo phải đảm bảo các mặt về năng lực, trình độ để bổ sung cho các Ban quản lý các công trình kết cấu hạ tầng nông thôn của địa phương mà chủ chốt là cán bộ huyện, xã.

Ứng dụng công nghệ thông tin và phương pháp quản lý hiện đại trong việc tổ chức xây dựng, khai thác và quản lý các công trình kết cấu hạ tầng nhằm nâng cao chất lượng công trình, rút ngắn tiến độ thực hiện để đưa vào khai thác sử dụng và quản lý có hiệu quả.

Thứ tư: Đẩy mạnh công tác kiểm tra, thanh tra, giám sát hoạt động đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn. Các cơ quan chức năng từ cấp tỉnh cho tới cấp xã, thị trấn và người dân cần tăng cường kiểm tra, giám sát nhằm đánh giá những mặt đã làm được và kịp thời ngăn ngừa, uốn nắn, sửa chữa những sai sót

trong quá trình thực hiện các dự án đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn ở địa phương, đảm bảo thực hiện đúng mục tiêu, nhiệm vụ đã đề ra, đảm bảo việc sử dụng vốn của dự án đúng đối tượng, đúng mục đích, hạn chế thấp nhất tình trạng thất thoát, lãng phí; đảm bảo chất lượng công trình, đảm bảo tính dân chủ, công khai trong việc thực hiện các dự án đầu tư.

Có phương án tổ chức thanh tra khoa học và bố trí lực lượng hợp lý để tiến hành thanh tra có hiệu quả và đúng mục đích. Đối mới các khâu trong kế hoạch kiểm tra, thanh tra theo hướng vừa chủ động linh hoạt và thường xuyên tiến hành thanh tra đột xuất. Hoàn thiện cơ chế phân cấp để vừa phát huy tính chủ động, sáng tạo của cấp dưới, vừa đảm bảo sự thống nhất quản lý của cấp trên, đồng thời tăng cường kiểm tra, thanh tra, giám sát và xử lý nghiêm các hành vi vi phạm.

Ngoài việc giám sát của các cơ quan bảo vệ pháp luật, các chủ thể quản lý và thực hiện đầu tư, cần khuyến khích sự tham gia tích cực của dân cư và các tổ chức quần chúng ở nông thôn vào việc kiểm tra, giám sát hoạt động đầu tư và xây dựng các công trình kết cấu hạ tầng ở địa phương; đảm bảo thực hiện công khai, dân chủ, có sự bàn bạc và tham gia của người hưởng lợi từ khâu lập kế hoạch, thiết kế, thi công đến khi hoàn thành đưa vào sử dụng. Đặc biệt, đối với những công trình có huy động vốn của dân thì nhất định phải có sự tham gia của người dân trong kiểm tra, quản lý kể cả khi đang xây dựng cũng như khi đã nghiệm thu đưa công trình vào sử dụng./

Tài liệu tham khảo

Ngô Hoài Anh (2000), Quản lý nhà nước trong việc huy động và sử dụng vốn đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng nông thôn, Luận văn Thạc sĩ khoa học kinh tế, Hà Nội.

Ngô Thị Nghĩa Bình (Chủ biên), Ngô Thị Anh Thu, Nguyễn Trung Kiên (2018), Công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn ở tỉnh Bình Định - Từ lý luận đến thực tiễn, Nxb Thông tin và truyền thông, Hà Nội.

Đảng Cộng sản Việt Nam, Đảng bộ tỉnh Bình Định (2015), Văn kiện Đại hội đại biểu lần thứ XIX Đảng bộ tỉnh Bình Định, Bình Định.

UBND tỉnh Bình Định - Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (2018), Báo cáo Kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới năm 2017 và triển khai nhiệm vụ năm 2018, Bình Định.